Відкрию найзаповітнішу мрію феміністок. Ту, в якій, зазвичай, не зізнаються. Що ж воно таке? Заробити грошей більше, ніж усі мужики світу? Всмак накохатися і вранці піти, не попрощавшись? Змусити котрогось мужика виносити й народити її дитину? Вимазати чоловіка по вуха дитячими кашками та іншим, засадивши його глядіти трьох дітей, а самій, поки там що, натхненно обіймати три посади, бігати на наради, симпозіуми й прийняття, у перервах між якими ненадовго забігати до коханців? Усі ці картини багатьом жінкам у певні хвилини їхнього життя можуть видатися недосяжно привабливими. Але не вони є їхньою заповітною мрією. А заповітна мрія — це зустріти чоловіка, заради якого можна закинути подалі весь набутий досвід фемінізму.

Бог створив цей світ таким, що таких чоловіків дуже мало.

Принаймні їх суттєво менше, ніж жінок, готових їх зустріти.

Адже для багатьох жінок фемінізм розпочався саме тоді, коли із поривання йти за ним на край світу насміявся якщо не він, то саме життя. Коли з’ясувалося, що на край світу йти не треба. Треба забезпечувати хатній затишок, триразове харчування, безвідмовний секс. Коли альтернативою цьому всьому є або жіноча самота, або інший такий самий.

У ті часи, коли світ був суворим і буремним, вищість чоловіка зумовлювалась не законодавством і не стереотипами, а самою логікою життя. Жінки були готові проводжати в бій, чекати, зустрічати, кохати в коротких перервах між боями. Принаймні такий ґендерний стереотип минулого в загальних рисах наявний у нинішній культурі. А сьогодні чоловіки йдуть не в бій, а кудись у безпечне місце, подалі від хатніх боїв. А світ, якщо роздивитися, так само нещадно буремний і так само безжально суворий. Але він інший. І жінка поступово зрівнялася з чоловіком і в шляхетності, і в паскудстві. Жінка давно перестала бути хоронителькою, чоловік перестав бути охоронцем.

Справжні чоловіки існують лише у масових фільмах, де вони примітивні, спрощені, одноманітні, ніякі. У так званому високому мистецтві фігурують винятково психологізовані комплексанти. У щоденному житті ми зустрічаємо обивателів різного рівня інтелекту. А в душах багатьох жінок, особливо феміністок, живе непроговорена туга за отими справжніми чоловіками. Адже фемінізм — це не бажання принизити чоловіка й вивищитися над ним. Це — прагнення світу, де, всупереч усім традиційним підказкам, не треба прикидатися дурною та слабкою, щоб привернути чоловіка, якого любиш.

Справжні чоловіки — хто вони? Це, певне, ті, які не бояться дивитись у вічі своїй долі, хоч би якою важкою вона була. І своїй епосі, хоч би якою паскудною вона була. І ті, які за будь-яких обставин знайдуть у собі силу, розум і мужність діяти так, аби зберігати гідність. Але чому саме справжні чоловіки? Чому ж тоді не справжні люди? Жінки також здатні виявляти мужність, розум, безліч талантів. У цинічному продажному світі ще не всі втратили здатність захоплюватися непродажністю будь-якої статі. Сам тільки Бог знає, про яких жінок таємно мріють чоловіки — чи вони також мріють про мужніх, непродажних, нестандартно обдарованих? А на денці ошуканих життям жіночих душ живе приспана романтична мрія про зустріч зі справжнім чоловіком. І ось ти сидиш у ресторані зі справжнім чоловіком. На вашому столі тремтить маленький олійний світильник. За вікном центральною вулицею американського універ— ситетського містечка, єдиною з чотирьох вулиць так званого даунтауна, ходять твої колеги й бачать вас. Вони підморгують тобі, жестами висловлюють захоплення, коли бачать, яка пляшка вина у вас на столі — певне, й страви відповідного рівня.

Гарні вина не можна описати словами. Вони самі говорять про себе, потрапляючи до рота. Таке вино, певне, треба пити мовчки. Але ви з ним іще не дійшли до стадії комфортного мовчання. Ви розмовляєте. Тобі цікаво, йому, здається, теж.

Неймовірна доля звела тебе з цим чоловіком. Фотограф провідних американських політичних журналів, він відвідав мало не всі країни

світу. Після показу слайдів його фотогРа— фій, коли одні захоплювались його роботою, а інші звинувачували його в якійсь нечуваній продажності, ти підійшла до нього і спитала:

— Ви працюєте для історії чи для сьогодні?

— Добре, що ви спитали саме це, про що майже не запитують. Зазвичай питають, хто вам платить і скільки — правда, яка не вигідна одним, може бути вигідна іншим.

— А може бути й не вигідна нікому.

— Цілком правильно. Але історії вигідна тільки правда, інакше це — не історія. Наступним поколінням буває дуже важко зрозуміти те, що відбувається зараз. Я багато часу провів, розбираючи фотознімки часів другої світової. Те, що не стає у пригоді в політиці, не може не стати в пригоді історії... Якщо вам цікаво все це, ми могли б пообідати разом, якщо ви не заперечуєте.

Численні поїздки в далекі краї — мрія багатьох. Такі подорожі мимоволі асоціюються із зустрічами в аеропорту, з дорогими готелями, зі шведськими столами на сніданок і вечерями в ресторанах. А йому нерідко доводилося подорожувати в краї, де зустрічають вибухи й кулеметна черга, де давно немає електрики, води, опалення, теплої їжі та напоїв.

Де можна не доїхати до чергового пункту, звідки доведеться робити репортаж. Але до останнього треба натискати на кнопку фотокамери й робити знімки, яких крім нього не зробить ніхто. Та більше, ніж власне життя, берегти відзнятий матеріал.

— Я завжди хочу розповідати правду про ті місця, де побував. Хоча мене й акредитують відомі політичні журнали, але самі замовники не їздять до "гарячих місць", тільки натякають, як розставляти акценти. Я

не хочу служити ніякій політиці, коли знімаю картини горя тих людей, які мали нещастя народитися й жити в регіоні чергового катаклізму.

Я не служу нікому, коли фотографую очі біженців, які йдуть невідомо куди, або незакриті очі вбитих. Але, звичайно, мої знімки використовують для тих чи інших політичних проектів. Або їх не помічають, якщо вони невигідні жодному з тих проектів.

— А чи не набридло вам таке шалене життя? Чи не хочеться сісти вдома, писати спогади про свої божевільні мандри?

— Наразі ні. Мені сорок вісім, і я ще відчуваю сили для такого життя. У мене дуже гостре відчуття того, що я живу саме своє життя, саме те, яке мені судилося. Не знаю, чи колись писатиму спогади. Я все кажу своїми світлинами.

Цей чоловік, який сидить навпроти мене в японському ресторані й наливає мені дороге вино, не просто об’їздив увесь світ. Він був саме в тих місцях планети і саме в той час, коли там відбувались ті події, з яких усі міжнародні агенції починають новини. Він був у Пекіні, коли розстрілювали студентську демонстрацію, і бачив на бруківці китайської столиці ту кров. Він стояв за п’ять кроків, коли розстрілювали подружжя Чаушеску. Він був у Багдаді під час конфлікту в Перській затоці. А в березні вісімдесят п’ятого він стояв на Старій площі у Москві — там не проливалася кров, але там тоді також, як з’ясувалося перегодом, тільки-но вирішилася доля світу. Він зробив декілька знімків москвичів і гостей столиці СРСР, які стурбовано поспішали до московських гастрономів, не знаючи, що вже відбулося те, що невдовзі докорінно змінить і їхню долю, і долю світу також.

А цього року, звичайно ж, він знову був в Іраку. Від його знімків холоне кров. Ось жінки при дорозі, вони щойно побачили смерть. А ось американський солдат, який поставив ногу на тіло вбитого іракця. Навіщо ця дикість? Адже на весь світ поширюється інформація про те,

що це — наймиролюбніша воєнна кампанія, що іракців рятують від їх нього тяжкого спадку, що віднині в них усе буде добре.

Тепер йому заборонено в’їзд до Іраку. Його репортажі не є такими, яких хоче адміністрація президента США.

Світлини, які з’являються в матеріалах провідних американських газет, абсолютно не відображають того, що відбувається в Іраку насправді. Вони відображають неправдиву картину, яку хочуть накинути світові.

Він робить знімки не лише у вогненних місцях світу. Ось закохані у сквері в Парижі, ось дівчата біля фонтана в Римі. І у нас із ним не інтерв’ю для котроїсь з українських газет.

Якби то було інтерв’ю, він запросив би мене просто випити по келиху вина чи пива у барі, а не повів до японського ресторану, найдорожчого в цьому місті. Не все у світі вимірюється грошима, але ціна тої вечері — певний знак у не зовсім збагненній для тебе системі. Це тобі остаточно пояснять вранці, а поки ти не знаєш, що воно буде, коли ваша неспішна вечеря скінчиться. Але ось вона таки добігла кінця, він розплачується, і ви виходите на темну холодну вулицю.

Віє сильний вітер, але ви йдете до готелю повільно. Ти не відчуваєш холоду, ти боїшся зробити щось не так, ніби вперше у своєму житті прямуєш у безвість із чоловіком.

Він бере тебе під лікоть, тільки коли ви переходите через дорогу, а потім знову кладе руку до кишені. Ви дійшли до твого готелю. У холі нікого нема. Загалом тобі немає діла, що подумали б про тебе твої колеги, якби побачили, що до тебе в номер прийшов чоловік. Справжній чи несправжній.

Але нікого нема, і це добре.

Ви зупиняєтесь у холі, й він розповідає тобі, що був в Україні в 90-му році, бачив, як розганяли якийсь тодішній несанкціонований мітинг. Зробив кілька знімків. Їх у нього наразі нема. А що було далі? Майже годину ви проговорили в холі готелю, де в тебе окремий номер. Тебе починає бити пропасниця: можливо, ти з тим чоловіком на порозі особливо хвилюючих хвилин. Але він прощається, тобі здалося, неохоче, одначе він таки прощається і йде. Що ж. Нехай так. Чого ти подумала, ніби він хотів лишитися з тобою наодинці? Ти мала цікавий вечір із неординарним чоловіком — хіба цього мало? Та ще й така розкішна вечеря. Ти повертаєшся до своєї кімнати. За вікном виє вітер. Хміль від дорогого вина давно минув. То було біле каліфорнійське вино. Американські вина, на відміну від французьких, якісні, тільки коли дуже дорогі.

А на ранок ти зустрічаєш колег, які запитують про твоє побачення з фотографом, яке не відбулося. Тобі пояснюють, що, оскільки все відбувалося на території США, запросити його до себе мала ти. Якби ініціатива йшла від нього, це можна було б витлумачити як статеве домагання. Він запросив тебе до дорогого ресторану, і лососевий стейк із тихоокеанською морською травою плюс дороге вино мали означати, що в разі, якщо ти згодна, він згоден також. Він провів тебе до готелю і довго підтримував розмову в холі, чекаючи запрошення від тебе, яке так і не надійшло.

Отже, для того, щоб лишитись на ніч зі справжнім чоловіком, принаймні на теренах Сполучених Штатів, не треба було забувати про досягнення фемінізму. Навпаки, треба було виявити себе ще більшою феміністкою, ніж ти є. Тобі шкода, що ти втратила рідкісний шанс. Можливо, то був би якийсь неймовірний новий досвід. Який він із жінкою, той чоловік, який не боїться казати правду в цьому брехливому світі, ба, навіть має мужність добувати ту правду в найнебезпечніших куточках планети? Але тебе бентежить не тільки сум за романтичною пригодою, яка не відбулася. Твій досвід — і життєвий і наукового працівника Центру культурних досліджень, змушують тебе ставити ще

й інші запитання, наразі риторичні. До якої міри жінка мала б виявляти активність?

Гаразд, самій запросити його до себе, а далі? Чи треба було б робити самій усе те, що традиційно робить чоловік? Чи треба було б першою обняти й пригорнути? А може, законодавство цивілізованих країн, прийняте з урахуванням прав жінок, вже призвело до глибинних змін у стратегії еротичної поведінки, коли й перехід до найінтимнішого має забезпечити жінка?…

Ось так. Два світи, два способи життя. У твоєму житті були паскудні моменти, коли ти виявлялася погано захищеною від тих же статевих домагань. Треба було діяти самостійно, сподіваючись тільки на силу слова, рук, ніг, дверей і засувів.

Але й завелика захищеність також може бути не на добре.

Ти не віриш у долю хоча б тому, що вважаєш себе вартою суттєво кращої фортуни. Ти переконана, що сліпий випадок багато чого вирішує у вирі людських життєвих шляхів.

Випадок звів тебе з тим чоловіком. Ви зустрілися не на території котроїсь із диких країн, де він буває регулярно, а на території тої країни, громадянином якої він є, де він буває значно рідше. Ви більше не побачитесь. У нього немає твоїх координат, у тебе немає його. А втім, у теперішньому світі, з одного боку, все так заплутано, а з іншого — все ретельно структуровано. Звичайно ж, у нього є сайт в Інтернеті, де вказано й електронну пошту. У тебе нібито є шанс написати йому, що ти бережеш пам’ять про вашу вечерю і дуже шкодуєш, що не була обізнана з тим, як мала б повестися жінка на території США в такій ситуації. Але таке послання вже буде, попри модерний спосіб комунікації, атрибутом навіть не далекого минулого, а нашого уявлення про нього. А в сьогоднішньому світі треба жити тут і зараз.